

***TREFFSIKRE TILTAK – PÅ SYSTEMETS
ELLER DEN UNGES PREMISSE?***

v/Aud Ramberg, FoU-leder, Friskgården

FRISKGÅRDEN

- Etablert 1993; eid av lokale fagpersoner
 - Nettverk med 70 fagpersoner
 - I dag 10 lokale FG-er i Midt-Norge; fra Bodø i nord til Trondheim i sør
 - Leverer helsefremming, rehabilitering og arbeidsinkludering med fokus på arbeidshelse; overfor enkeltindivider, arbeidslivet, NAV, kommuneheltjenesten og spesialisthelsetjenesten
 - Organisert med lokalt eide FG-er som leverer tjenester der mennesker skal leve, være i arbeid og virke
- og
- Fellestjenester innenfor forskning, kvalitetssikring, utdanning og administrative og forretningsmessige tjenester

TEMA I DAG

- Friskgårdens erfaringer med unge som målgruppe; utenforskap, rehabilitering og inkludering
2012-2015 : Lærings- og mestringssenter for unge voksne
2016-2018: Ungdomsprosjektet
2013-2022: Jobbmestrende oppfølging
- Resultater
- Refleksjoner.

UNG VOKSEN – HVEM SNAKKER VI OM?

18-30 år, sammensatt problemstilling (fysisk, psykisk, sosialt)

Falt ut av utdanning og/eller mangler arbeidstilknytning

Ikke sjelden rus, mangler styring på økonomi, lite struktur

Små og sårbare nettverk

Sliter med å forholde seg til «storsamfunnet»

Håndterer dårlig «å bo»

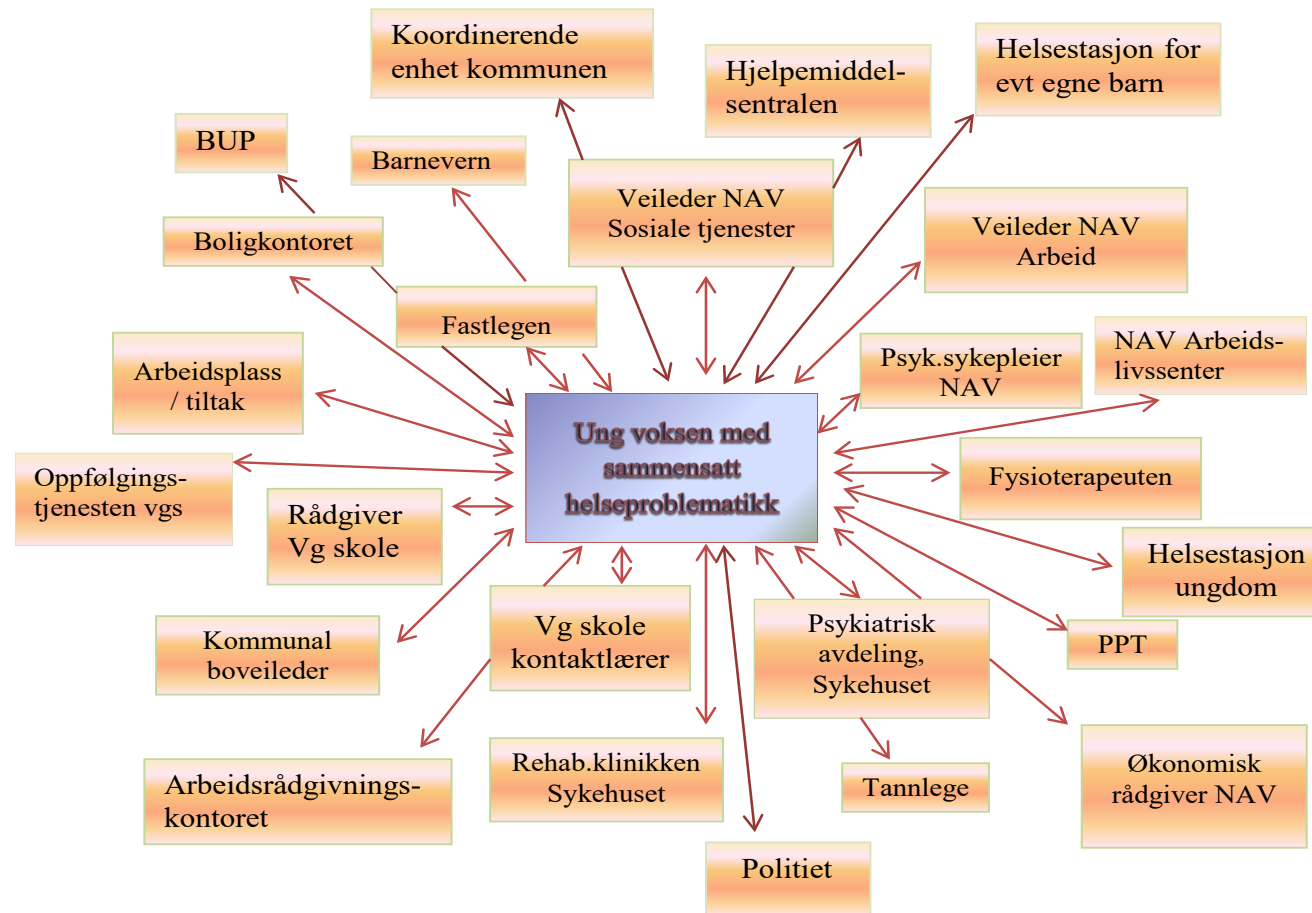
Har oppfølging fra mange instanser

Tilbud om tiltak, men frafall/manglende oppmøte gjentar seg

Late og mangler motivasjon?!

MANGE YTER EN INNSATS TIL MÅLGRUPPEN...

LÆRINGS- OG
MESTRINGSSENTER
FOR UNGE VOKSNE
MED SAMMENSATTE
FYSISKE OG
PSYKISKE
HELSEPLAGER 2014-
2016

Utprøving av samhandlingsmodell mellom kommunene Inderøy, Steinkjer, Snåsa, Verran, Helse Nord-Trøndelag og NAV

Læring og mestring; helhetlig og forebyggende. Dag og poliklinikk. Skreddersøm skole og arbeid

- Trening i fysiske, psykiske og sosiale mestringsferdigheter, samt sentrale basisferdigheter
- Salutogen/ helsefremmende pedagogikk, og bruk av kognitiv atferdsterapi
- Kombinasjon av læring i gruppe og individuell bistand

Integrert tilbud på flere livsområder

Proaktiv oppfølging og oppsøkende bistand. Tilgjengelighet

Oppfølging over tid - flokeløser

FRA PROSJEKT TIL ANBUD....

UNGDOMSPROSJEKTET – ET LÆRINGS- OG MESTRINGSPROGRAM GJENNOM NORD- TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE OG DE VIDEREGÅENDE SKOLENE

Behov for tidlig og tett oppfølging av ungdommer med størst risiko for å havne «varig» utenfor opplæring og arbeid.

Mange venter for lenge med å komme i gang med et konkret tiltak – flaskehalser i og mellom systemene - både for elever som har sluttet i videregående opplæring og ungdommer «utenfor».

Ungdomsprosjektet skal gi et tilbud om arbeidsrettede og/eller helsefremmende aktiviteter til ungdommer i oppfølgingstjenestens målgruppe, som har størst risiko for ikke å gjennomføre videregående opplæring – gjennom skreddersydde tjenester og tett individuell oppfølging.

UNGDOMSPROSJEKTET

- METODE
- INNHOLD

Metode:

Læring-og mestring organisert som dag- og poliklinisk tilbud

Friskgårdsmodellen for livsmestring; mobile fagpersoner

Kognitiv tilnærming

Helhetstenkning

Flokeløser

Innhold:

Kartlegging av den enkelte – bygge tillit

Vekking, henting, bistand til å håndtere andre praktiske utfordringer, økonomi

Felles aktiviteter; dagtilbud og poliklinikk

Individuell veiledning

Samhandling med ulike aktører

Skole, jobbtrening m.m.

JOBBMESTRENDE OPPFØLGING (JMO)

BAKGRUNN

Arbeidsrettet rehabilitering og oppfølging for personer med alvorlige psykiske lidelser har tradisjonelt vært utfordrende å få til i Norge.

JMO ble etablert som et forsknings- og utviklingsprosjekt i regi av Nasjonal strategiplan for arbeid og psykisk helse (2007-2012), og utviklet med tanke på å motarbeide fragmentering og utvikle gode samarbeids- og oppfølgingsmodeller.

NAV Nord-Trøndelag, sammen med Helse Nord-Trøndelag, var det første fylket som lyste ut JMO som en offentlig anskaffelse (2013).

JOBBMESTRENDE OPPFØLGING

JMO retter seg mot personer med alvorlige psykiske lidelser og/eller personer med psykiske lidelser med vesentlig nedsatt funksjonsnivå. Personer med psykoselidelser skal prioriteres.

Tiltaket skal gi den enkelte deltaker individuelt tilrettelagt oppfølgingsbistand som er nødvendig for å skaffe og/eller beholde ordinært lønnet arbeid, eventuelt gjennomføre et arbeidsrettet tiltak.

Varighet på inntil tre måneder om gangen, mulighet for samlet varighet på inntil to år dersom det er behov for det.

Estimert gjennomsnittsbehov er 15 timer per deltaker per måned.

JOBBMESTRENDE OPPFØLGING

JMO forutsetter et strukturert samarbeid mellom aktørene på systemnivå, og tett samarbeid mellom den enkelte deltaker, NAV-veileder, behandler, helseveileder/ flokeløser Friskgården på individnivå.

Det innebærer bruk av oppfølging basert på kognitiv atferdsterapi og/eller kognitiv trening som metodikk, integrert med arbeidsinkluderingsmetodikk.

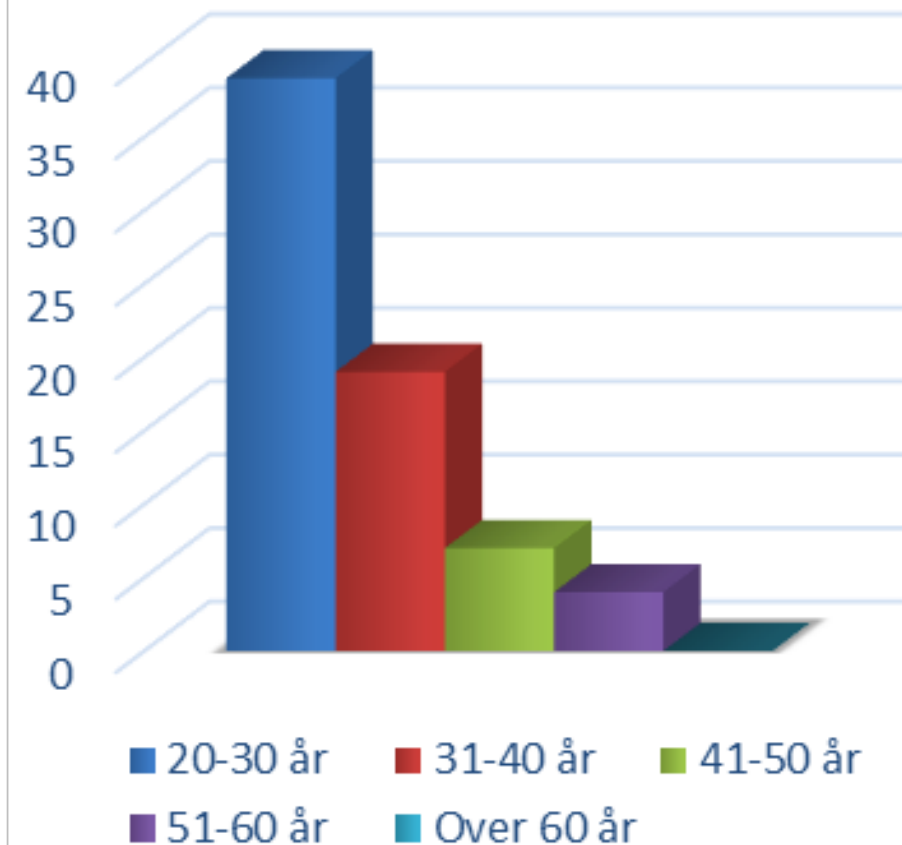
Hensikten er at deltaker skal lære å mestre vansker forbundet med sykdommen i en jobbsituasjon.

DELTAKERNE

Fordeling alder

Hele 57 % av deltakerne var i aldersgruppen 20-30 år ved det tidspunktet de ble henvist.

Ytterligere 28 % er mellom 31 og 40 år.

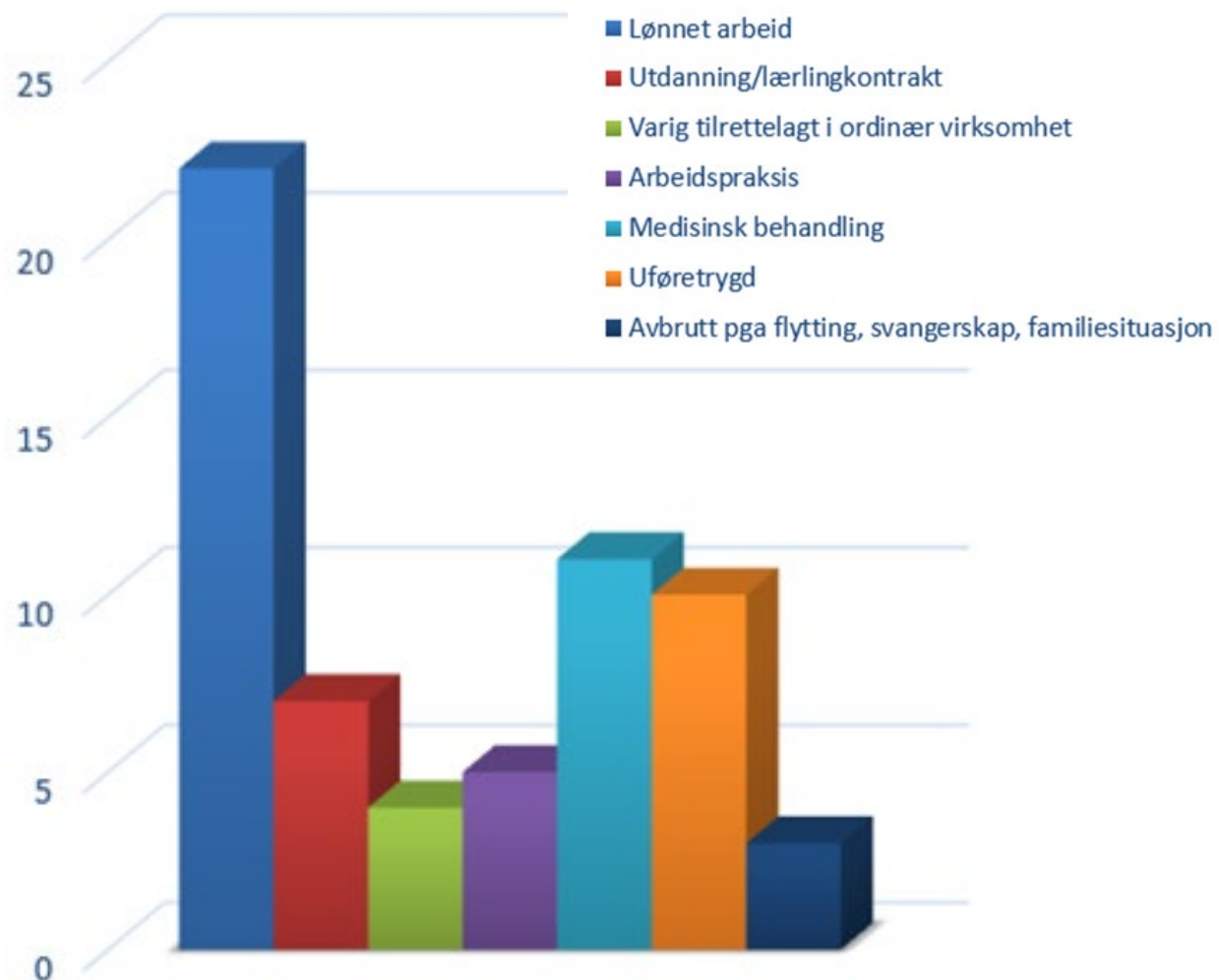

RESULTATER ETTER GJENNOMFØRT JMO

Arbeidsdeltakelse ved avslutning

64 % av deltakerne er enten i lønnet arbeid eller i arbeidsrettet aktivitet/utdanning. Lønnet arbeid utgjør hoveddelen av denne gruppen.

En andel av disse har gradert lønnet arbeid kombinert med andre ytelser fra NAV, og noen har lønnstilskudd i en overgangsfase mot jobbfastholdelse

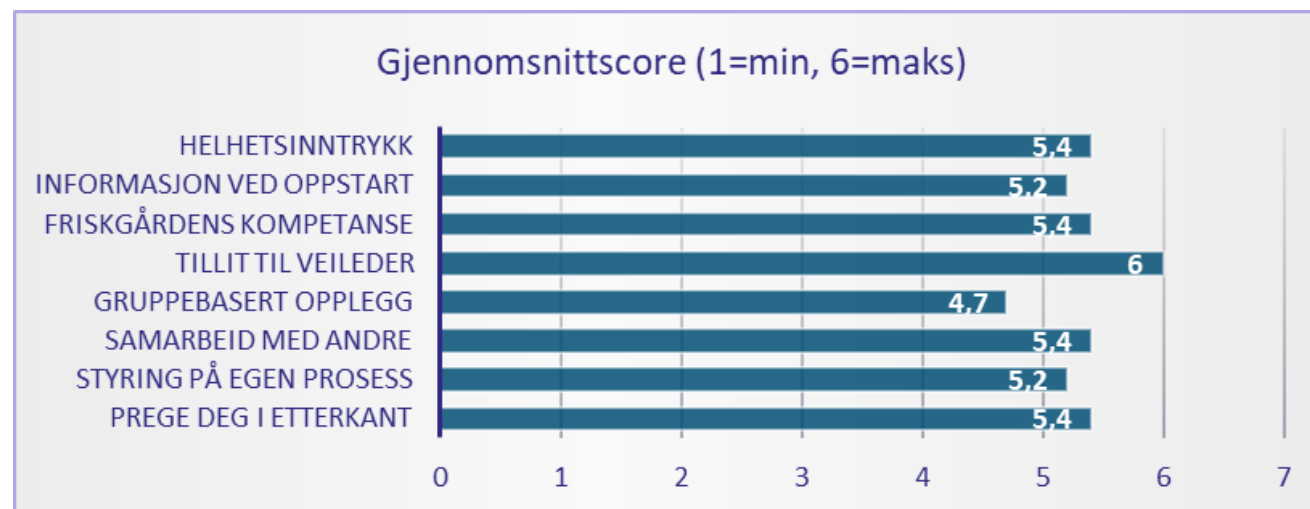

RESULTATER ETTER GJENNOMFØRT JMO

Brukertilfredshet

Tilbakemeldingene fra deltakerne er at de er svært tilfredse med bistanden de har fått.

Questback (anonym) etter avsluttet tiltak bekrefter dette.

RESULTATER ETTER GJENNOMFØRT JMO

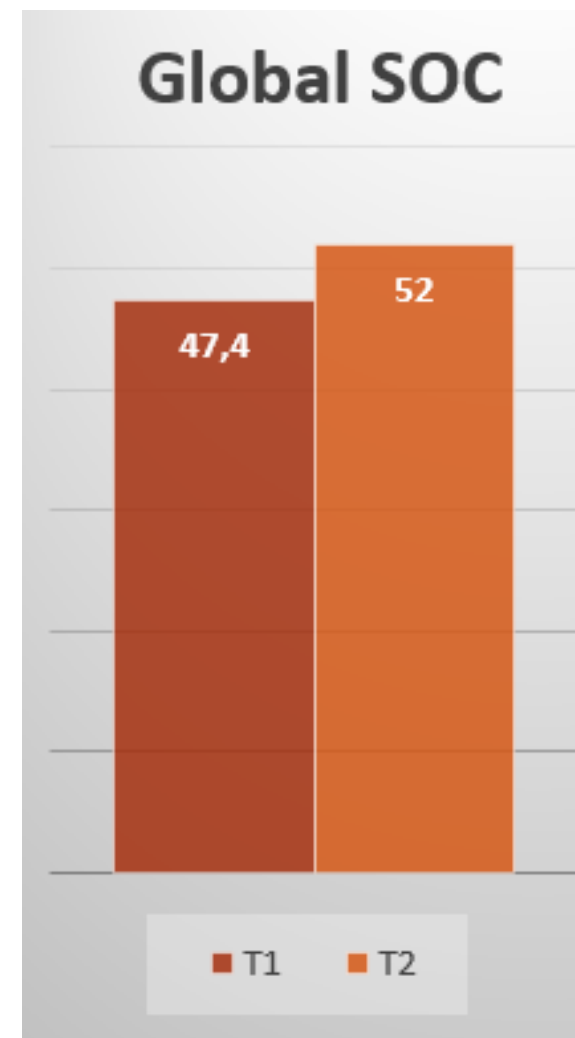
Egenopplevd helse og mestring

Global SOC

Referanse: Aron Antonovsky, 1979, 1987

Hva måles: Opplevelse av sammenheng/mestring i livet 24/7: Begripelighet (kognitiv faktor), meningsfullhet (motiverende), håndterbarhet (psykososial).

Utvikling for deltakere i JMO viser en betydelig gjennomsnittlig økning i egenopplevd mestringsevne

RESULTATER ETTER GJENNOMFØRT JMO

Egenopplevd helse og mestring

HADS (Hospital Anxiety and Depression Scale)

Referanse: *Zigmond and Snaith 1983; Mykletun, Stordal, Dahl, 2001.*

Hva måles: Kartlegger symptomer på angst og/eller depresjon.

Utvikling for deltakere i JMO viser en gjennomsnittlig redusert score i symptomtrykk sammenlignet med første kartlegging.

RESULTATER ETTER GJENNOMFØRT JMO

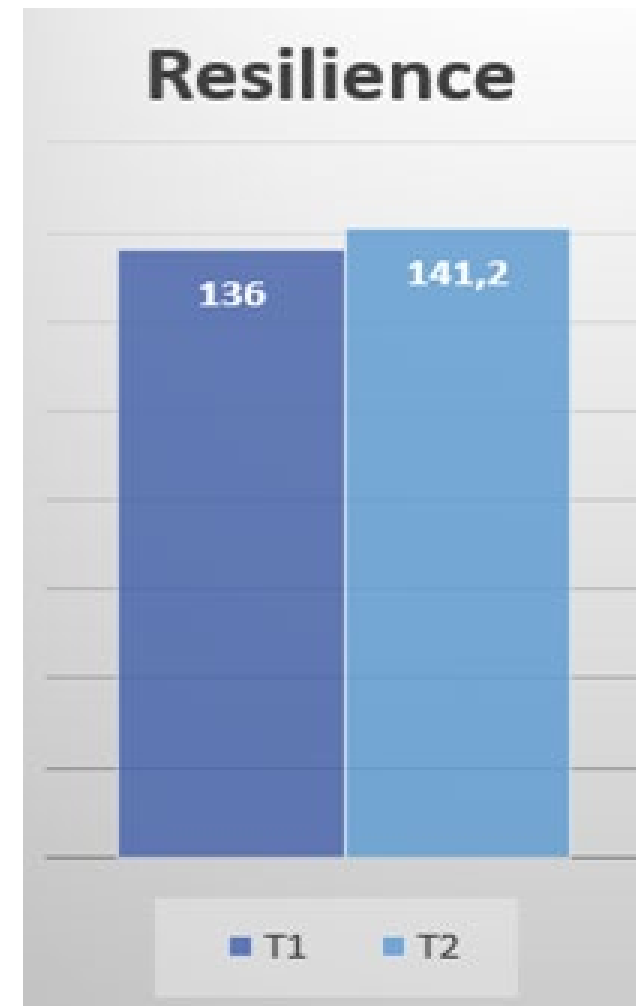
Egenopplevd helse og mestring

Resilience skala

Referanse: *Hjemdal, Friborg, NTNU, 2012*

Hva måles: Gir et bilde på robusthet; blant annet selvpoppfatning, sosial kompetanse, familiesamhold, sosiale ressurser, egen indre struktur og framtidsplaner.

Utvikling for deltakere i JMO viser en betydelig gjennomsnittlig økning i egenopplevd robusthet.

Torbjørn Rundmo

The effects of an intervention programme for reducing absenteeism in school and working life

Konklusjoner etter følgeforskning i ungdomsprosjektet

- Stor fornøydheth med programtilbudet i målgruppen
- Positiv endring i psykologiske variabler (økt empowerment, økt mestringstro, økt fremtidstro, redusert sosial angst)
- Sosial angst, mestringstro og sosial støtte fra venner, var viktig for empowerment
- Empowerment var viktig for fremtidstro
- Stor suksess med å få de som har deltatt i programmet tilbake til skole eller ut i arbeid
- Oppholdets lengde har betydning for utbyttet av programmet og dermed for senere arbeidslivsdeltakelse
- Psykologiske faktorer, fremtidstro og lengden på oppholdet synes å være viktig for deltakelse i skole og arbeidsliv ved avslutning av eller etter endt deltakelse i programmet

2016
AASLID; SIGRID
MJØLHUS, ;
MASTEROPPGAVE
I AKTIVITET OG
BEVEGELSE, NTNU

«SUKSESSFaktorER
FOR UTDANNING OG
ARBEIDSDeltakELSE
HOS UTSATTE UNGE»

Resultater

- Tidlig, tett og tilrettelagt oppfølging av **èn veileder** over tid synes å være suksessfaktor for å fullføre utdanning og/eller komme i arbeid.
- Betydningen av èn veileder som følger tett opp og hjelper med koordinerte tjenester og behandlingstilbud fra ulike instanser i hjelpeapparatet, peker seg ut som en av de viktigste suksessfaktorene for utdanning og arbeid hos «utsatte unge».
- Flere utsatte unge har en rekke helserelevante problemer og mener de ikke er klare for å fullføre utdanning og/eller komme i arbeid før de har fått hjelp til å håndtere disse.

2021 LUNDE, KARI:
MASTEROPPGAVE I
ARBEIDS- OG
ORGANISASJONSPSYKOLOGI
NTNU

UNGE VOKSNE
UTENFOR
ARBEIDSLIVET – VEIEN
TILBAKE

EN KVALITATIV STUDIE
AV SUKSESSFaktorER
INNEN
TILRETTELEGGING FOR
UNGE UTENFOR
ARBEIDSLIVET

Resultater

- Sosial støtte i form av instrumentell og emosjonell støtte skapte trygge rammer for ungdommene, ga de gode verktøy i prosessen, og bidro til å bygge relasjoner som betydde at ungdommene hadde noen rundt seg å støtte seg på.
- Mestring førte til at ungdommene fikk styrket troen på at arbeidslivet var oppnåelig, at de fikk til det de prøvde på, og at utfordringene ble mer positive fordi de førte til mestringfølelse.
- Holistiske intervensjoner er fordelaktige, der man ser på tiltak samlet, for å ruste ungdom utenfor arbeidslivet opp til å mestre et utfordrende arbeidsliv, og fremmer at tiltak som prioriteres bør være rettet mot å utvikle ressurser hos ungdommene.

2022; SIMONSEN, EMMA
SOFIE :

MASTEROPPGAVE I
OFFENTLIG
ADMINISTRASJON OG
STYRING, OSLOMET

«ARBEIDSDELTAKELSE
OG MENTAL HELSE - EN
STUDIE AV BETYDNINGEN
AV ARBEID OG ALLIERTE
PERSONER»

Resultater

- Personer som fungerer i rollen som alliert er noe som endrer seg og som er situasjonsavhengig
- Åpenhet om mental helse på arbeidsplassen er sentralt for at personer i jobbsammenheng kan fungere som allierte.
- Individene rundt informantene, som fungerer som støttespillere og/eller allierte, synes å gi opplevelse av trygghet.
- Arbeid synes å gi opplevelse av mestring og informantene beskriver prososial motivasjon som noe som gir dem energi på jobb.

ERFARINGER

Vi når den samme målgruppen enten vi når dem gjennom videregående utdanning, helsetjenesten eller NAV

En fast veileder (flokkeløser) over tid - kontinuitet

Oppfølging over tid - ikke noe quick-fix

Jobbfastholdelse ved svingende tilstander – varighet av tiltaket

Skreddersøm

Samarbeid og ledelse av et utall av aktører

Godt og tett samarbeid mellom de riktige aktørene er avgjørende for suksess – flokkeløserens fasilitering er pekt på som essensielt for å få til nettopp dette.

Å finne «den riktige» arbeidsplassen er kritisk

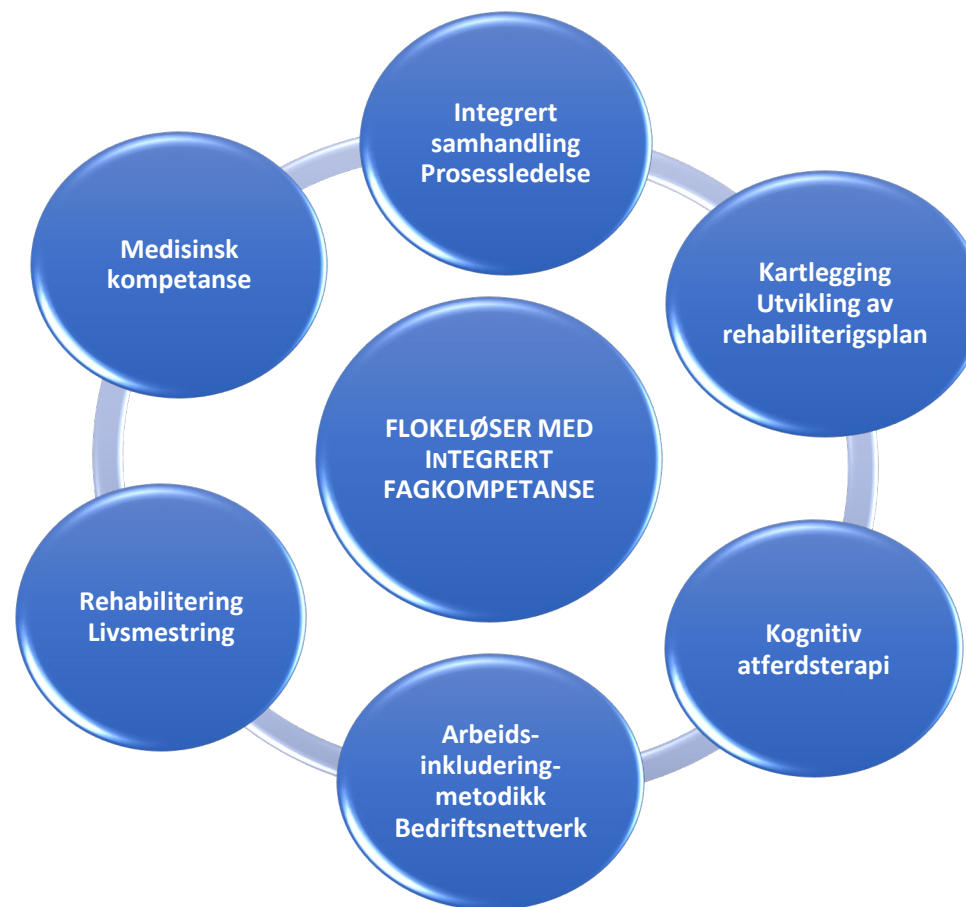
Arbeidsgiver har behov for kunnskap, veiledning og støtte i arbeidsinkluderingsprosessen - jobbutvikling

Helhetstenkning – 24/7-mennesket

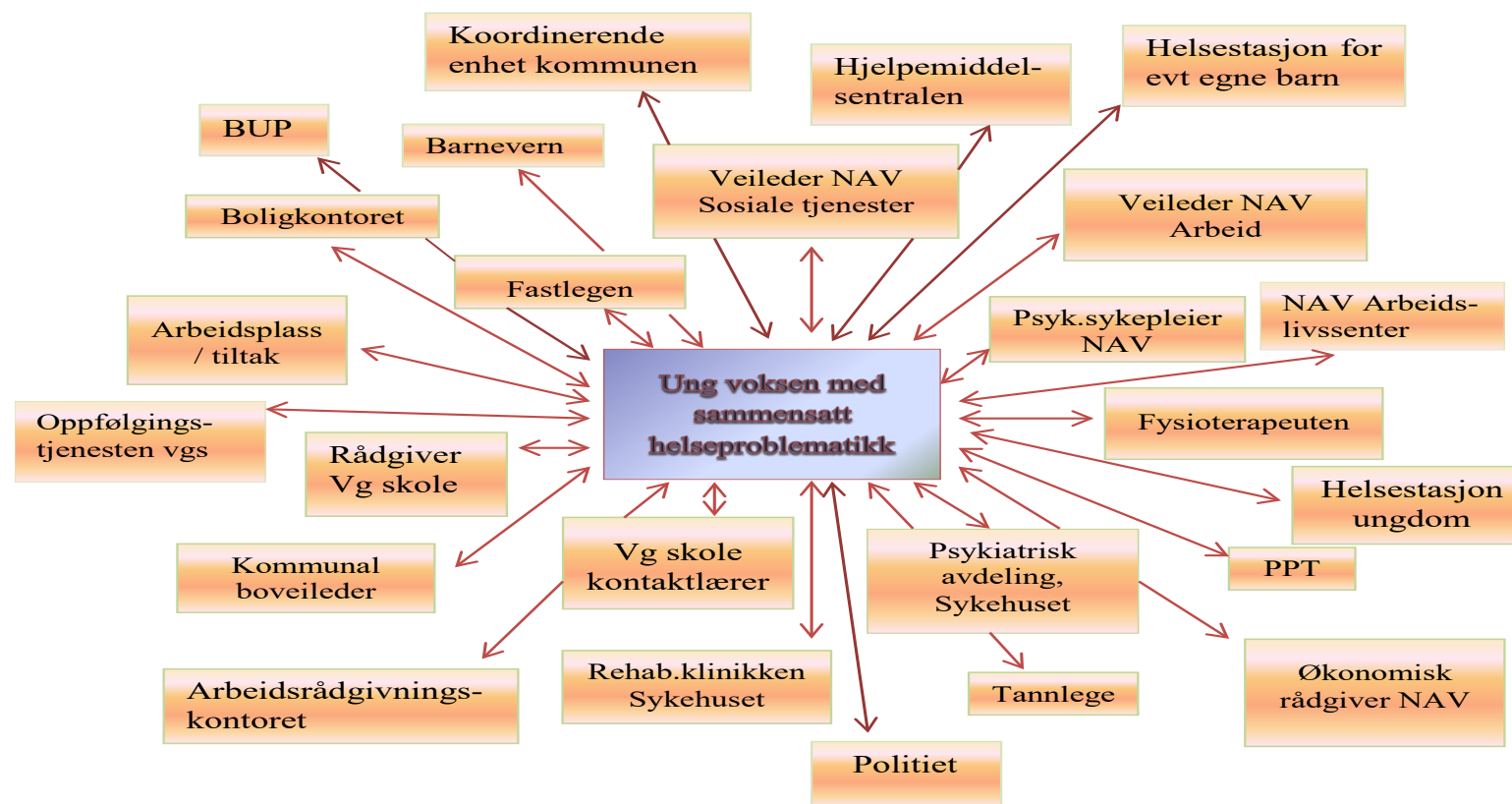

FLOKELØSEREN PÅ FRISKGÅRDEN

- FACILITATOR MED INTEGRERT KOMPETANSE

MANGE YTER EN INNSATS TIL MÅLGRUPPEN... ER DEN FRAGMENTERTE ORGANISERINGEN ET HINDER FOR Å KOMME FRA PROSJEKT TIL DRIFT?

ERFARINGER - REFLEKSJONER

Skapt en tjeneste som gir resultater!

Kompliserte og omfattende tjenester koster

Pengene finnes - er vår fragmenterte organisering og stadig nye konsepter til hinder for å komme «fra beste praksis i prosjekt til ordinær drift» ?

Samfunnsregnskapet – har vi råd til å la være?

- Utgifter knyttet til utenforskap
- Fravær av inntekter/skatt
- Tar ikke i bruk ressursene / arbeidskraft

Vil vi egentlig **prioritere** målgruppen?

Det synes å være funnet en form for samhandling mellom flere aktører som gir deltakere med alvorlige psykiske lidelser helhetlig og integrert bistand.

Arbeidsformen med integrert helse/arbeid synes å treffe unge voksne når det gjelder mestring og arbeidsinkludering.

■ aud.ramberg@friskgarden.no

TAKK FOR OPPMERKSOMHETEN!